

Forfatter: Hauch, Carsten

Titel: Robert Fulton: 1-2. - 1928

Citation: Hauch, Carsten: "Robert Fulton: 1-2. - 1928", i Hauch, Carsten: *Robert Fulton: 1-2. - 1928*, udg. af Niels Birger Wamberg , 1926-29, s. 258. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hauch02val-shoot-idm140500967104720.pdf> (tilgået 27. april 2024)

Anvendt udgave: Robert Fulton: 1-2. - 1928

FJERDE CAPITEL.

Kort efter blev Fulton nødt til at irettesætte en af sine Arbeidere, der ofte udeblev og forsømte sit Arbeide. »Jeg er en fribaaren Mand og ingen Slave,« svarede denne, der ingen Anden var end hiin Dusty Nickels, som vi alt tidligere med et Par Ord 259 have omtalt. »Jeg kan komme og gaae, naar jeg vil.«

»De er en forsømmelig Arbeider,« sagde Fulton, »De har desuden heller ingen Forstand paa Deres Arbeide.«

»Nu, hvad Forstanden angaaer,« svarede Dusty Nickels med et spottende Griin, »saa tænker jeg, at jeg dog har beholdt noget mere deraf tilbage, end en vis anden Mand, der ogsaa staaer her paa Pladsen.«

»De kan gaae,« raabte Fulton med en Heftighed, som han ellers sjelden udvortes pleiede at vise. »De er en uforskammet Karl, der har De Deres Dagløn.« Med disse Ord kastede han nogle Penge for Dusty Nickels's Fod.

»Der har endnu Ingen viist mig bort, uden at han paa en eller anden Maade har faaet Leilighed til at fortryde det,« sagde Dusty Nickels, hvorpaa han bøiede sig ned, tog Pengene og gik.

To Dage derefter modtog Fulton igjen et Brudstykke af Hr. Dennisons Dagblad, der blev ham tilsendt i et forsejlet Omslag, hvorpaa Adressen var skreven med en Haand, som han ikke kjendte.

»Vi have nylig omtalt en phantastisk Plan af Hr. Robert Fulton,« stod der i dette Brudstykke, »hvilken vi i høi Grad maatte misbillige, og som vi - uagtet vi endnu ikke vilde udtale det - dog allerede dengang betragtede som Virkning af et Slags partielt Vanvid, eller med andre Ord, af en fix Idee. Dette synes nu desværre at bekræfte sig; thi efter de Beretninger vi have modtaget, skal han virkelig af og til betages af et Slags Sindsforvirring, hvori han mishandler sine bedste Arbeidere og jager dem 260 bort, naar de blot med et eneste Ord ville tale ham til Rette. Dette beklage vi saameget desmere, eftersom han tidligere, da han gav sig af med at tegne Portraiter, uagtet hans Ustadighed rigtignok ikke tillod ham at bringe det ret vidt i denne Kunst, dog har lagt for Dagen, at han ikke ganske manglede et Slags Anlæg, hvilket vi ogsaa dengang, som flere af vore Læsere maaskee ville mindes, med Anerkjendelse have omtalt.«

Fulton kjendte endnu kun lidet til de Forfølgelser, som det fremadstræbende Talent tidt er udsat for, især naar det ikke beskyttes af nogen Mægtig, eller naar det har et Parti imod sig, og naar det ikke desmindre i Tillid til sin egen Kraft vover sig udenfor den banede Alfarvei. Det var da intet Under, at hans Blod kom i stærk Bevægelse over disse gjentagne Angreb. I det første Øieblik tænkte han paa at lade et Forsvar for sin Opførsel indrykke i et af de andre Dagblade, men dette Forsæt opgav han snart, da han indsaae, at det kun lidet vilde gavne ham. Derimod besluttede han, at han igjen vilde tale mundtlig med Hr. Dennison; thi da meente han - saalidet kjendte han til Verdens Gang - at han maaskee dog skulde bringe ham til at indsee og til offentlig at anerkjende sin Uret.

Da han kom op paa Dagbladets Contoir, traf han ikke Hr. Dennison selv, men kun hans Fuldmægtig, der fortalte, at hans Principal var reist bort og først kom igjen om et Par Dage. Da Fulton nu beklagede sig over det omtalte Angreb, svarede den Fuldmægtige, at han derom ingen Besked kunde sige, før Hr. Dennison selv kom tilbage. Derefter vendte han sig bort for at give nogle Befalinger til 261 et Bud. I samme Øieblik saae Fulton et Blad Papir, hvorpaa han gjenkjendte Advokat Grays Haand. Ledet af en hemmelig Mistanke, greb han hurtig dette Papir og saae, da at hans Anelse ikke havde skuffet ham, thi han opdagede her Manuscriptet til det Angreb, for hvilket han selv nylig havde været Gjenstand.

Neppe havde han læst dette, før han strax forandrede sin Plan. Uden videre at tale derom, lagde han Manuscriptet tilbage paa dets Plads og ilede derefter hen til Advokatens Bolig. Her mødte han Advokat Gray netop i det Øieblik, han gik ned af Trapperne for at begive sig bort. Da imidlertid Fulton erklærede, at han ønskede en Samtale med ham, vendte han strax om og førte Fulton ind i sit Studerekammer.

»Nu, hvad har De da at sige mig, min unge Ven?« spurgte Advokaten, medens han til samme Tid pegede paa en Stol ved Siden af den, hvorpaa han selv havde taget Plads.

»Jeg kommer for at beklage mig over Dem, Hr. Advokat; thi det er fra Dem, det Angreb skriver sig, for hvilket jeg nylig har været Gjenstand, og det er vel ogsaa Dem, der har viist mig den Opmærksomhed at sende det til mit Hjem under min Adresse.«

»Og hvorledes vil De da bevise det?« spurgte Advokaten med stor Rolighed.

»Jeg har seet Deres Manuscript paa Dagbladets Contoir, jeg har læst det og kjendte strax Deres Haand.«

»Derpaa vilde De vanskelig kunne bygge noget retsgyldigt Beviis,« svarede Advokaten, »thi den 262 ene Haand kan jo ligne den anden. Men sæt ogsaa, at det virkelig var min Haandskrift - hvilket jeg dog paa ingen Maade indrømmer - hvad har De da at sige derimod, og hvorledes vil De gjendrive, hvad der i hine to Angreb er paastaaet? thi sandsynligviis anseer De mig ogsaa som Forfatter til det første og længere Stykke.«

»Det er grusomt af Dem, at de under Anonymitetens Slør angriber et Menneske, som det ikke engang bliver tilladt at forsvare sig, og der desuden aldrig har tilføjet Dem den mindste Fortred.«

»Det kan De aldeles ikke vide; men sæt ogsaa, at De ikke har tilføjet mig nogen Fortred endnu, saa er det dog muligt, at De vil gjøre det i Fremtiden, og hiin Artikel kunde da være en høist nødvendig Cautel fra min Side, hvorved jeg vilde afvæbne Dem i Tide og gjøre Dem uskadelig, saavidt det stod i min Magt.«

»Og er dette virkelig en Opførsel, hvilken De, som ærlig Mand, kan være bekjendt.«

»Nu, hvis jeg har nedskrevet hiint Stykke - hvilket jeg dog paa ingen Maade vedgaaer, som sagt - saa har jeg vel deri kun yttret, hvad der var min Overbeviisning, og det kan jeg da nok være bekjendt.«

»Men De er bleven feil underrettet: den Mand, jeg bortviste, var ingen god Arbejder, som De synes at troe; tværtimod han var en fordrucken, forsømmelig og uforskammet Karl, jeg haaber derfor, at De vil indrømme, at De har gjort mig stor Uret.«

»Ja om den Sag lader der sig sige meget *pro & contra*. Seer De, jeg har gaaet i Skole hos en Principal, der var det kløgtigste Hoved, jeg nogensinde 263 har kjendt. Denne Mand havde imidlertid bragt det saavidt, at han slet ikke mere vidste nogen Forskjel paa Ret og Uret; men den Part, han skulde forsvare, den var ogsaa for ham den, der bestandig havde Ret, det troede han fuldt og fast, og naar han troede det, saa var han Mand for at bevise det, saa at de fleste Andre troede det ligesaa fast, som han.«

»Men De veed jo dog godt, at jeg ikke har tabt min Forstand, hvorfor vilde De da paastaae det?«

»Det er et stort Spørgsmaal,« sagde Advokaten; »det er ligesaa vanskeligt, Hr. Robert Fulton, at sige, om en Mand har tabt sin Forstand eller ikke, som at afgjøre, hvad der er Ret eller Uret. Forstand og Uforstand kunne ofte boe meget venskabelig sammen indenfor den samme Hjerne; og netop i Daarekisten finder man tidt den høieste Kløgt. De skulde blot vide, hvor skarpsindige de saakaldte Sindssvage undertiden ere, og med hvilket dialectisk Talent de kunne forsvare deres fixe Ideer, og De skulde undre Dem derover. Mellem os, min nylig omtalte Principal bragte det ogsaa omsider saavidt, at han erobrede sig en Plads i dette Slags Institut; thi naar et Menneskes Kløgt gaaer saavidt, at den overskrider de sædvanlige ved Lov og Dom satte Grændser, saa kan Sligt meget let arrivere; *error juris semper nocet*, hedder det jo. Iøvrigt har Indsenderen af hiint sidste Stykke jo ingenlunde været saa ubillig imod Dem; thi han tilstaaer Dem jo dog, at De har Talent, hvad kan De forlange mere!«

»Altsaa er det virkelig Deres Mening, hvad De paastaaer i hiin Bladartikel?«

264

»Om dens Mening, der har skrevet den omtalte Bladartikel, er der vel ikke egentlig Spørgsmaal,« svarede Advokaten, »men kun om den Mening, Publicum helder til, hvilken han her blot refererer og anmelder. Og denne Mening troede han vel, De kunde have godt af at erfare, unge Mand, hvorfor han da ogsaa viste Dem den Opmærksomhed, som De selv fortæller, at tilsende Dem sin Anmeldelse; dette er jo dog et Slags Artighed, der fortjener Paaskjønnelse.«

»Nu driver De Deres Spot og Deres Perfiflage saavidt, at vi ikke meer kan tale sammen,« svarede Fulton.

»Nei, det er aldeles ikke min Hensigt at fornærme Dem; jeg miskjender aldeles ikke Deres betydelige Anlæg. Imidlertid, da der findes saa mange rigt begavede Aander i vore Daarekister, hvorfor skulde der da ikke findes et eller andet kløgtigt Hoved derimellem, der ved Hjælp af Dampkraft vilde sætte Skibe i Bevægelse?«

»Nu, hos Dem maa man ikke søge Retfærdighed, uagtet De er Advokat,« sagde Fulton, idet han reiste sig op for at gaae.

»Maaskee netop derfor, vilde den store Comiker Moliere have sagt; men svar mig dog først paa et Spørgsmaal, inden De gaaer, har De aldrig hørt, hvorledes det gik en af de Mænd, der først fattede den Tanke, at det var muligt at sætte store Maskiner i Gang ved Hjælp af Damp?«

»Nei,« svarede Fulton.

»Saa hør det da for første Gang af mig!« sagde Advokaten, »denne Mand, hvis Navn jeg iøvrigt 265 ikke erindrer, og der sikkert maa have været et stort Genie, blev ikke desmindre betragtet som vanvittig og indespærret i en Daarekiste.«

»Er det muligt!« raabte Fulton, idet han blev dødbleg af Forfærdelse.

»Ak, vær De vis derpaa!« vedblev Advokaten, »Athenienserne vare ikke de Eneste, der udøvede Ostracismen; de fleste Folkeslag følge endnu den Dag i Dag samme Skik. Den, der vil være en Undtagelse fra sin Tid, han faaer sjelden Fred, før han har overlevet den Slægt, der saae ham opvoxet; og han kan først haabe at blive taalt, naar han bliver saa gammel, at man ikke kan vente sig synderlig flere geniale Bukkespring af ham. Men hvis dette skeer med det virkelige Genie, hvormeget mere maa det ikke skee med dem, der kun ere Genier i egen Indbildning, Hr. Robert Fulton!«

»Er dette saa,« svarede Fulton, »er Verden virkelig saa utaknemmelig og grusom, hvorfor vil De da anvende Deres Talent til at bestyrke den i denne Grusomhed.«

»Sit Talent bør man anvende for at komme frem, for at gjøre Lykke, unge Mand; thi noget Andet gives der dog ikke, som det lønner Umagen at leve for. Hvorfor i al Verden vil De være en berømt Mand, Hr. Robert Fulton? Hvortil behøves det? Det er jo ikke Andet end den uhyreste Egoisme, der gaaer langt udenfor de Grændser, der ere satte for Mennesket. Vi Andre, der ellers faae Navn af Egoister, og der kun ville have det godt, saalænge vi leve, der kun begjere gode Indtægter og en beqvem og magelig Tilværelse, saalænge til vort Timeglas 266 er udrundet, vi ere egentlig meget mindre egennyttige end De, thi vi begjere dog ikke Noget, der gaaer ud over vort eget Liv.«

»Jeg begjærer kun det, som en indvortes Stemme siger mig, at jeg er kaldet til,« svarede Fulton, »og selv om mit Navn aldrig skal nævnes, saa vil jeg dog være tilfreds, naar dette Maal er naaet. Og hermed vil jeg sige Dem mit Farvel; thi paa mig er dog Deres Viisdom spildt, og den Lykke, De anpriser, falder aldeles ikke i min Smag.«

»Ja, det har jeg vel forudseet,« svarede Advokaten med et sarkastisk Smil, der meddeelte sig til alle hans Ansigtsmuskler. »De vil da rimeligviis, naar De nu har løst Deres Opgave, hvad Dampskibene angaaer, tage fat paa et *perpetuum mobile*, paa Cirkelens Qvadratur, eller paa andre slige Sager, der alt i Aarhundreder have ventet paa den Aand, der skulde bringe dem istand.«

»Derpaa har jeg intet at svare,« sagde Fulton, hvorefter han greb sin Hat og gik sin Vei.

»Nu skal han idetmindste ikke klage over, at jeg har dulgt Sandheden for ham,« sagde Advokaten, da Fulton var gaaet, »og jeg har givet ham gode Raad ovenikjøbet; men det kunde jeg da gjøre uden Risiko; thi om Du støder en Nar i en Morter, hedder det jo, saa bliver han dog ikke anderledes.«

Af Alt, hvad Advokaten havde sagt, var der intet, der rystede Fulton meer end Fortællingen om hiin Mand, der, netop fordi han var ilet saalangt forud for sin Tid, og fordi han havde anet en Opdagelse, der gik ud over dens Fatteevne, var bleven indespærret og behandlet som Vanvittig. Denne 267 Fortælling havde efterladt et saa dybt Indtryk i Fultons Sjæl, saa han i Begyndelsen, da han kom hjem, ikke kunde tænke paa Andet.

»Hvo kan vide,« sagde han endelig efter en lang Taushed, »om ikke den store Columbus ligeledes, før han opdagede Amerika, naar han talte om det fjerne Land, som han allerede saae med Aandens Øie, blev betragtet som vanvittig! Men hvis dette er saa, hvis dette er en Miskjendelse, der kan ramme og har rammet selv de største Mænd, saa har jeg jo ingen Ret til at beklage mig, og jeg maa da nu see til, om jeg kan bevise min Forstand af mine Gjæringer.« Efter disse Ord sank han igjen hen i tause Betragtninger.

I Almindelighed kan man vel sige om Fulton, at han henhørte mellem dem, der paa en ganske usædvanlig Maade ere underkastede Indbildningskraftens Herredømme. Men disse Mennesker leve jo tidt et Liv i deres Indre, der, uagtet det neppe kjendes af deres nærmeste Omgivning, giver dem langt meer at tænke paa og at sysle med, end Alt hvad der er synligt udvortes. Udenfor kan Alt synes stille og hverdags, og dog kunne de i deres Indre gennemleve de høieste Glæder og de bittreste Sorger. De kunne svælge i en Fylde af Tanker, i en Rigdom, i en Salighed, som Verden ikke kjender, og atter kunne de see Alt ligesom udtørret, føle sig forladte som ingen Andre, føle sig ringe og forkastede meer end enhver Anden, naar de af og til gribes af Svaghed og Mistillid, naar den høiere Verden, hvori deres sande Liv har hjemme, synes at lukke sig for dem og til en Tid at undrages fra deres Blik. Ingen veed, Ingen kjender disse Glæder og Sorger, uden 268 den, der har gennemgaaet dem; men alle de skabende Aander, alle de høiere Kunstnere kjende dem; og uagtet Fulton nu, især efterat han havde opgivet at male, ingenlunde vovede at henregne sig mellem disse, saa er det dog vist, at han havde den stærke og letbevægelige Phantasie tilfælles med dem.